

Barne- og familiedepartementet

Postboks 8036 Dep

0030 OSLO

Oslo, 30.04.2021

Hørings svar – ny barnelov

Aleneforeldreforeningen (AFFO) er en landsdekkende frivillig og ideell organisasjon som arbeider aktivt for aleneforeldre og barns rettigheter. Vårt høringssvar bygger på innspill fra våre medlemmer og er godkjent av foreningens landsstyre. Vi har i dette høringssvaret først og fremst fokus på barnets rettigheter og behov. AFFO-på barnas side.

Kapittel 6 – Rammene for loven – struktur og språk

Loven bør være tydelig, tilgjengelig og leservennlig for både barn og foreldre. Lovforslaget oppleves som svært omfattende, med mange prosessuelle regler. Vi mener at dette kan gjøre loven uoversiktlig og at det kan være vanskelig å finne de sentrale prinsippene. Språket kan med fordel gjøres enklere, slik at innholdet er lettfattelig.

Loven må være så tydelig og konkret som mulig, for å hindre unødig konflikt eller misforståelse mellom foreldre. Reglene må fungere i praksis og til barnets beste. Som i forrige høringssvar om barneloven etterlyser vi at loven er mer konkret på hva som ligger i begrepet barnets beste, hvilke momenter som er sentrale når foreldre eller andre skal vurdere hva som er til barnets beste i hver konkret sak.

Kapittel 8 – Barns rettigheter etter barneloven

Vi mener at det er et godt grep å flytte det som omhandler barns grunnleggende rettigheter til kapittel 1, altså først i loven, da hele lovverket etter vårt syn skal og bør bygge på barns beste-

prinsippet. Dette kan være en vekker for alle som befatter seg med loven slik at de minnes på at lovverket skal benyttes med utgangspunkt i barns beste, ikke foreldrenes. Barneloven må klart og tydelig vise til at barnet er hovedpersonen og utgangspunktet for loven, og at barn har særegne rettigheter som gjelder spesielt for dem. Vi mener at i hele loven må det komme frem at barn har rett til en trygg oppvekst, rett til informasjon, rett til å bli hørt og rett til å få medvirke uavhengig av alder.

Vi bifaller også at deling av barns personopplysninger reguleres og at Barnekonvensjonen og barns rett til privatliv løftes i loven. Aleneforeldreforeningen vil også løfte frem at et prinsipp om barns rett til medvirkning og barns rett til å bli hørt i visse situasjoner kan være i strid med barnets beste, da det ligger i foreldrenes omsorgsplikt å skjerme barn fra å bli utsatt for uforholdsmessige belastninger og byrder. Barns rett til å bli informert og hørt må veies opp mot å ansvarliggjøre barn for valg de ikke har forutsetning for å ta eller bør utsettes for.

Individuell klageadgang til FNs barnekomite

Aleneforeldreforeningen støtter fraksjonen i Barnelovutvalget og **Forandringsfabrikkens** krav om at barn må gis individuell klageadgang til FNs barnekomite. Spørsmålet om ratifisering og inntagelse av tredje tilleggsprotokoll må reises på nytt, og barnets beste må være en grunnleggende del av vurderingen.

Barns rett til familieliv

Vi støtter utvalget på at barn har rett til samvær med sine søsken og øvrig familie, ikke bare i tilfeller der det er spesielle forhold, som døde foreldre. Vi støtter også en forståelse av familieliv som tar utgangspunkt i barnets subjektive forståelse av hvem som er familie.

Kapittel 10 – Foreldreansvar for barn

Aleneforeldreforeningen stiller seg noe undrende til reverseringen av foreldreansvar for begge foreldre når disse ikke er gift eller samboende. Vi mener at delt foreldreansvar i de fleste tilfeller vil kunne bidra til god kontakt for barnet med begge sine foreldre, uavhengig av om de bor/har bodd i samme husstand eller ikke.

I tilfeller hvor det ikke er kontakt mellom forelder og barn eller det er særskilte grunner til at delt foreldreansvar ikke er til barnets beste bør dette kunne endres via domstolene slik gjeldende praksis er i dag.

Videre støtter vi utvalgets videreføring av plikten foreldre med foreldreansvar har til å inkludere barnet i beslutninger som tas på vegne av det. Vi er enige i at dette er en sentral menneskerett og en nødvendig forutsetning for en oppdragelse med respekt for barnets egenverd.

Kapittel 11 – Fast bosted

Vi støtter utvalgets forslag at retten ved fastsettelse av fast bosted for et barn fortsatt skal stå fritt utfra prinsippet om barnets beste og at det ikke gis føringer om delt fast bosted som hovedregel. Vi opplever at delt fast bosted ikke alltid samsvarer med ivaretagelse av barnets beste. Samtidig ønsker vi å fremheve at å motivere til delt fast bosted er å foretrekke, der forutsetningene ligger til rette for dette. Vi mener også at domstolene i foreldretvistsaker i større grad enn før bør idømme delt fast bosted basert på en totalvurdering av foreldrenes omsorgskompetanse og barnets ønsker.

Vi ser at utvalget, tross forskning som belyser at visse forutsetninger bør være til stede om man skal ha delt fast bosted for de minste barna, legger opp til at disse forutsetningene ikke behøves å spesifiseres i loven. Her legges det opp til at det skal antas at foreldre som inngår avtale om delt fast bosted for et veldig lite barn vil være oppmerksomme på disse forutsetningene selv.

Aleneforeldreforeningen mener at å anta at foreldre vil ha barnets beste i fokus i en avgjørelse om fast delt bosted ikke samsvarer med å sikre barnets beste i barneloven.

Vi mener at ved delt fast bosted må det klargjøres tydeligere hvilke rettigheter begge foreldre har til økonomiske goder som delt barnetrygd, skattelette og mulig barnebidrag. I dagens lovverk følger økonomiske goder den forelderen som har barnet bostedsregistrert på sin adresse. I tillegg har denne også lovbestemte rettigheter til å ta avgjørelser i barnets hverdag uten samtykke fra den andre forelderen. Vi mener at i tilfeller med delt fast bosted må dette ryddes opp i, slik at begge foreldre har lik bestemmelsesrett og at stønader fra det offentlige, samt eventuelt barnebidrag, kan være med på å styrke den av foreldrene som har svakest økonomi, slik at barnet kan ha gode økonomiske rammer i begge hjem.

Flytting

Aleneforeldreforeningen mener at innenlands flytting kan gripe sterkt inn i barnets rett til best mulig foreldrekontakt. Dette kan i dag behandles ved at det ved uenighet om flytting reises sak om fast bosted. Som nevnt under punktet om fast bosted kan det være gode grunner til at samværsforelder ikke nødvendigvis bør ha den daglige omsorgen, men man bør samtidig være bevisst på at samvær ikke bør reduseres eller bortfalle grunnet lang avstand mellom foreldrene. I enkelte tilfeller kan begge foreldre ha gode grunner til å ønske å flytte, disse må vurderes opp mot barnets beste. Vi opplever at utvalgets forslag innehar en fleksibilitet som ivaretar alle aspektene ved flytting.

Kapittel 12 - Samvær

Aleneforeldreforeningen støtter at barn har rett til samvær med begge foreldre, dersom dette er til barnets beste. Vi mener også at i tilfeller hvor det stilles spørsmål om samvær er til barnets beste skal bostedsforelder ikke selv ta denne avgjørelsen, men ved hjelp av familievernkontor eller retten få samværsforelders foreldrekompetanse vurdert.

Utvalget sier noe om når det ikke skal være samvær, her tas det utgangspunkt i situasjoner hvor barnet har vært utsatt for psykisk eller fysisk vold, eller seksuelle overgrep fra foreldre. Vi støtter utvalgets syn på at terskel for å hindre samvær skal være på samme nivå som tidligere.

Vi mener at i mange tilfeller tar bostedsforelder avgjørelse om lite eller null samvær på feilaktig grunnlag, noe som resulterer i samværs sabotasje og enda større konfliktnivå mellom foreldre. Det må også her inn endringer i det økonomiske aspektet, å belønne samværs sabotasje med høyere sats på barnebidrag uten faktisk grunnlag for å holde barna tilbake kan ikke ansees til å være til barns beste. Vi ønsker også her fokus på at det ikke skal være økonomi som er førende for hvor mye kontakt barn får ha med sine foreldre.

Vi er svært positive til at det i loven spesifiseres at både de som har foreldreansvar og de som har samvær har plikt til å gi kjærlighet i tillegg til omsorg og oppdragelse.

Kapittel 13 – Forsørgelse av barn

Aleneforeldreforeningen støtter i aller høyeste grad utvalgets kommentar om at det er behov for en gjennomgang av SIFOs beregningsgrunnlag av bolig- og forbruksutgifter. Antallet barn som vokser opp i vedvarende lavinntekt er sterkt økende og barn av enslige forsørgere er en spesielt utsatt gruppe. Vi mener i tillegg at NAV må foreta en endring i dagens praksis for beregning av barnebidrag, at rettsforlik eller samværsavtale skal ligge til grunn for riktig beregning slik at det økonomiske aspektet ved samværs sabotasje forsvinner.

Vi er imot videreføring av ytelsen kontantstøtte. Vi mener at frigjøring av disse midlene kan bidra til å styrke økonomien i familier med vedvarende lavinntekt på en bedre måte. Ved å eksempelvis øke barnetrygden for alle barn i disse familiene, ikke bare for barn under seks år. Vi ønsker at dagens ordning med inntektsbasert betaling i barnehager videreføres og at SFO/AKS følger samme ordning i fremtiden. Vi har stor tro på at ved å styrke utsatte familier økonomisk vil barna og familiene kunne unngå å oppleve økonomisk og sosial ekskludering.

Kapittel 14 – Dobbeltsakerne

Med dobbeltsaker menes de saker hvor barn er involvert i både en foreldretvist og en sak om tvang etter barnevernloven. Etter vårt syn er dagens system med parallell behandling lite heldig. Ytterste konsekvens av dagens ordning kan være at barnet for en periode blir plassert utenfor begge hjem istedenfor hos en egnet forelder. Vi kan ikke se at dette er til barnets beste.

Vi ser at fraksjonen til utvalgsmedlemmene til Bendiksen m.fl. har valgt å ikke gå inn i en nærmere vurdering av problemkomplekset til disse sakene og at det heller ikke er utarbeidet et konkret lovforslag om dette. Vi støtter tidligere og nåværende innspill fra **fylkesnemndene** i å oppfordre lovgiver til å foreta en nærmere utredning av dette problemområdet.

Kapittel 15 – Barnelovens regler om saksbehandling i foreldretvister

Aleneforeldreforeningen støtter utvalgets forslag om at familievernkontorene i større grad enn per i dag skal bidra til å løse foreldretvister ved å øke antall meklingstimer til 6 obligatoriske timer med mulighet for å utvide ytterligere ved behov. Dette, vil etter vårt syn, kunne gi foreldre en mulighet til mer egenrefleksjon samt refleksjon med meklere før de eventuelt velger å gå til rettslig behandling av saken. Vi opplever at mange kommer til enighet i rettsforberedende møter og mener at disse meklingene kan gjøres på familievernkontorene og ikke i retten. Det er en stor økonomisk og psykisk belastning å gjennomgå en rettsak, både for foreldrene og for barnet. Skulle man derimot ikke komme til enighet ved styrket mekling på familievernkontorene bør saken gå direkte til hovedforhandling og dom utstedes.

Vi vil også påpeke at ved å legge større ansvar for konfliktløsning på familievernkontorene må disse styrkes med meklingskompetente medarbeidere, samt at sakkyndige eksperter bør benyttes der man ser det er behov for å foreta en vurdering av foreldrenes omsorgskompetanse. Tilgang til sakkyndig vurdering, utprøving av midlertidige samværsavtaler og mulig pålegg om tilsyn ved samvær skaper trygghet for både barn og foreldre.

Barna bør også i større grad enn tidligere få mulighet til å snakke med mekler og sakkyndig, uten at foreldrene må gi tillatelse til dette. Dette er viktig for å fange opp barnas stemme og behov i foreldretvister, slik at disse kan fremheves og vektlegges i videre mekling mellom foreldrene. Vi mener at også barn under syv år kan ha klare syn på hvor de ønsker å bo og hvilken kontakt de ønsker med hver av foreldrene. Vi legger til grunn at en sakkyndig spesialist bør, både i regi av familievernkontorene og retten, forsikre seg om at barnet ikke er utsatt for foreldrefremmedgjøring, men uttrykker sitt eget genuine syn på saken. Vi støtter dermed utvalgets forslag om at det ikke skal være noen nedre aldersgrense, men at det skal foretas en konkret vurdering av om barn skal høres.

Vi stiller oss positive til at det kan føres referat fra mekling på familievernkontorene, også fra barnesamtaler. Referat fra barnesamtale kan være av stor verdi for retten og dette bør kunne utleveres til denne uavhengig av foreldrenes samtykke for å ivareta barnas perspektiv.

Aleneforeldreforeningen støtter innspill fra **Forandringsfabrikken** angående myndighetenes ansvar for å sikre at barn har en reell og trygg rolle i foreldretvister. Dette ansvaret fordrer årvåke og kompetente voksne som kan og vil nærme seg barna på deres premisser. Det bør utarbeides en lovtekst som sikrer barns rett til å snakke trygt, og hvor det er adgang til å begrense voksnes påvirkningskraft i foreldretvister.

Aleneforeldreforeningen v/

Cathrine Austrheim

Leder